

SAYIŞTAYIN 163'ÜNCÜ KURULUŞ YIL DÖNÜMÜ SEMPOZYUMU

TURKISH COURT OF ACCOUNTS' 163TH ANNIVERSARY SYMPOSIUM

Şaziment Gül YAMANER¹

163 yıl önce kurulan ve tarihsel birikimini günümüzün yeni bilgi ve teknolojilerle harmanlamanın çabasında olan Sayıştay, yıl dönümünü anma etkinlikleri kapsamında "Sayıştay'ın 163'üncü Kuruluş Yıl Dönümü Sempozyumu" düzenledi. Sempozyum, akademinin gözde bilim insanları ile uygulamacıları bir araya getirdi. 30 Mayıs 2025 tarihinde düzenlenen ve iki oturumdan oluşan sempozyumun sabah gerçekleştirilen ilk oturumunda "Sürdürülebilirlik ve Denetimi" konusu, öğleden sonra gerçekleştirilen ikinci oturumunda ise "Büyük Veri Analitiği ve Denetim" konusu ele alındı.

Birinci Oturum: Sürdürülebilirlik ve Denetimi

Sayıştay Üyesi ve Sayıştay Onursal Başkanı Sayın Seyit Ahmet BAŞ'ın oturum başkanlığında gerçekleştirilen ilk oturumda Yıldız Teknik Üniversitesi Öğretim Üyesi, Kurumsal Yönetim ve Sürdürülebilirlik Merkezi (CFGS) Kurucu Direktörü ve ERTA Yönetim Kurulu Başkanı Prof. Dr. Güler ARAS ana konuşmacı olarak bir sunum gerçekleştirdi. Oturuma TÜRMOB Bağımsız Denetim ve Sürdürülebilirlik Merkezi Başkanı ve Altınbaş Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Cemal İBİŞ, Ankara Üniversitesi Öğretim Üyesi ve New York Üniversitesi Misafir Araştırmacısı Prof. Dr. Fevzi Serkan ÖZDEMİR, Kamu Gözetimi Kurumu Sürdürülebilirlik Standartları Daire Başkanı Sayın Gülşah GÜNAY ve Sayıştay Uzman Denetçisi Sayın Ender Şanal IŞIK sunumları ile katılım sağladılar.

1- Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni, Sayıştay Başkanlığı, sazimentgul.yamaner@sayistay.gov.tr, ORCID: 0009-0004-8023-1905

Sayıştayın 163. yıl dönümünü kutlayarak oturumu başlatan Sayın BAŞ, Sayıştayın bir önceki dönemde başkanlığını yapması, ondan önce de Kamu Gözetimi Kurumu'nun başkanlığını yapması dolayısıyla standartların geliştirilmesine yakın ilgi ve katkısını dile getirerek, sürdürülebilirlik standartlarının Kamu Gözetimi Kurumu tarafından yayımladığını, bu standartlar çerçevesinde yürüttüğü gözetim faaliyetlerinin önemli olduğunu ifade etti.

Ana konuşmacı olarak "Kurumsal Raporlamada Değer Yaratan Dönüşüm: Hesap Verebilirlik, Güvence ve Denetim" başlıklı sunumunu gerçekleştiren Prof. Dr. Güler ARAS, günümüzün en önemli konularının hesap verebilirlik, şeffaflık, adillik ve sorumluluk olduğunu, bunların kurumsal yönetimin 4 ilkesini oluşturduğunu ve Sayıştayın bu alanda uzun yıllardır görevini layıkıyla yerine getirdiğini ifade etti. Finansal hesap verebilirliğin ötesinde finansal olmayan bilgilerinde ölçülmesi ve bu çerçevede şirketlerin ve kamu kurumlarının raporlama yapmasının, hesap vermeye ve bu tür bilgilerin şeffaf bir şekilde açıklanmasına dayalı uygulamayı güçlendirdiğini ifade etti. Tüm kurumların ve tarafların görev alanlarının artık yeniden tanımlandığını, değişen dünyaya uyum sağlamak üzere kurumlarımızda gerekli yetkinliklere sahip çalışanların yetişmesinin son derece önemli hale geldiğini belirten Sayın ARAS, sürdürülebilirlik ve güvence konusunda Sayıştay olarak neler yapılabilir hususunda âcizane birkaç konu paylaşmak istediğini belirtti. Bu konuların gündemde çok fazla yer almasının sebebinin dünyadaki yönetilemez ve kontrol edilemez iklim krizi ve küresel ısınma sebebi ile tarım arazilerindeki ürünlerin kötüleşmesi, susuzluk, taşkınlar ve seller olduğunu ve bunların küresel ısınmaya ve karbon salınımına sebep olduğunun belgelendiğini ifade etti.

2024 yılında dünyanın çok fazla ısındığının raporlandığını ve pek çok kurum için bu durumun bir risk olarak algılanıp aksiyon alınması gerektiğinden söz eden Sayın ARAS, her yıl dünya ekonomik forumunda açıklanan küresel riskler raporunun iklimle ilgili risklerin tarafları nasıl ve ne kadar etkileyeceğini belirttiğini, politika yapıcıların bu riskleri dikkate alarak kararlarını verdiğini ve giderek daha disiplinler arası bir hale geldiğinden bu risklerin birlikte yönetilmesi gerektiğini belirtti. Çevresel konularla ilgili hesap verme yükümlüğünün daha fazla artacağını beklentiler arasında olduğunu, Paris İklim Anlaşması kapsamında 197 ülkenin hukuki yükümlülük doğuracak şekilde taahhütte bulunduklarını, her bir ülke her yıl bu konularda ne yaptığını dair hesap verme müessesinin işlediğinden bahseden Sayın ARAS, kamunun bütünsel

olarak bilgi paylaşımı konusunda tüm kurumları ile görevlendirilmiş durumda olduğunu belirtti. 2019'da ise Türkiye'yi harekete geçiren en önemli gelişmenin AB Yeşil Mutabakatı olduğunu, Türkiye'nin hızlı bir şekilde karar verip önlem aldığını belirten Sayın ARAS, 2021 yılında Yeşil Mutabakat Eylem Planı'nın oluşturulduğunu ve bu planın sürekli revize edildiğini vurguladı. 2053 yılında bizim de karbon nötr bir ülke olma taahhüdünde bulunduğumuzu ve tüm tarafların taahhüt gerektirdiği seviyede ölçüm yaparak Türkiye'nin görünümünün iyileştirilmesi gerektiğini vurguladı. BDDK, SPK ve Hazine Bakanlığı ve Finans Ofisi tarafından yeşil finansal ürünler rehberi çıkartıldığından bahseden Sayın ARAS sürdürülebilir temalı ürünler çıkartılması konusunda hızlı yol alındığını ve IFRS Standartları ile uyumlu olduğumuzu, 402 şirketimizin IFRS kapsamda 2025 yılında güvenceden geçmiş olarak hayatına devam ettiğini belirtti. Ayrıca entegre raporlama yapmanın kurumlara çok stratejik bir yaklaşım sağladığını, kamu kurumlarında sadece mali konuların araştırılmasının artık yetmediğini ve mali durumun yanında sürdürülebilirlik ile ilgili bilgilerin de takibi ve raporlanması ile bunların finansal sonuçlara yansımalarının da raporlanması gerektiğini öne sürdü.

Sayıştaya çok yeni bir güvence görevinin düştüğünü ve tüm kurumların üzerine düşeni yapması durumunda Türkiye'nin ekonomik anlamda kalkınmasının ve yatırım ortamının gelişmesinin gerçekleşeceğinden bahsetti. Avrupa'daki Sayıştayların sürdürülebilirlik raporlamasının denetiminde öncü rol üstlendiğini belirterek, Hollanda Sayıştayının karbon ayak izi ve iklim risklerine dair kapsamlı denetim yaptığını, Fransa ve Avrupa Sayıştaylarının yeşil harcamalar, yeşil yatırımlar ve çevresel etkilerinin analizine yönelik denetimler yaptığını örnekleriyle ortaya koydu. INTOSAI'nin SKA hedeflerine ilişkin denetim raporları düzenlediğini belirten Sayın ARAS, İngiltere ve ABD Sayıştaylarının açık veri tabanlı denetim raporları çalışmaları yaptığını da ekledi. Hali hazırda Avrupa ve dünyada kamu denetçilerinin gündemine bu konuların girdiğinden ve bilginin güvencesindeki en önemli durumun daha şeffaf ve daha hesap verebilir olmasının Kurumsal Yönetim İlkelerinin içselleştirilmesi yönünde bilgi paylaşımının özel durumlarından (yeşil aklama/yıkama vb.) bahsetti.

Türkiye'nin Sürdürülebilirlik Stratejisine uyumlu şekilde faaliyetlerini sürdürdüğü ve sürdürülebilirlik odaklı yönetim ve denetim konusunun gündemde olduğunu belirten Sayın ARAS, çok katmanlı yaklaşımın da denetimde çok önemli hale geldiğinden bahsetti. Sadece bilgi üretilsin ve

çıkıti denetimi yapılsın mantığından ziyade içerde bilginin nasıl üretildiğinin de öneminin arttığını vurguladı. İç denetim mekanizmasının artık bu işin başında olduğunu ve kendilerine çok önemli sorumluluklar düştüğünü; kurumlarda risk yönetimi ve iç kontrol süreçlerinden sorumlu birimlerin birinci derece sorumlulukları oluşmaya başladığından, bu kapsamın bağımsız denetim adı altında algılanması gerektiğini vurguladı. Yıllar itibarı ile tüm dünyada denetimin teori boyutu ve uygulamasında gelişmelerin olduğunu ve sonuç itibarı ile denetimde küreselleşme ile değişen beklenti ve sorumlulukların, bizim için uyum sağlamamız gereken ilkeler haline geldiğini vurguladı. Uluslararası standartların anlaşılması ve uyum sağlanmasının önemli olduğunu, yeni dönem denetçilerinin sürdürülebilirlik verilerinin de tutarlılığını ve güvenilirliğini denetlemekle yükümlü olduklarını, kamu yönetiminin politika geliştirme ve bütçeleme süreçlerine sürdürülebilirlik risklerini entegre etmesi gerektiğini ve bu dönüşümün başarı getirebilmesi için yetkinlik, eğitim ve kurumsal kapasite geliştirme adımlarının atılması gerektiğinin altını çizerek sunumunu tamamladı.

Prof. Dr. Cemal İBİŞ "Sürdürülebilirlik Raporlaması ve Güvence Denetimi" konulu sunumuna, temsil ettiğı kurum olan TÜRMOB'un Sürdürülebilirlik Raporlaması ve Güvence Denetimi hususunda neler yaptığından ve neler yapacağından söz ederek başladı. TÜRMOB bünyesinde yer alan Bağımsız Denetim ve Sürdürülebilirlik Merkezi'nin bağımsız denetim ve sürdürülebilirlik uygulamalarını güçlendirmek, meslek mensuplarını sürdürülebilirlik raporlaması ve denetimi konusunda yetkinleştirmek, ulusal ve uluslararası standartlara uyumu desteklemek amacıyla faaliyet gösterdiğini belirtti. Kurumsal Sürdürülebilirlik Raporlama Uzmanlığı eğitimleri hakkında bilgiler vererek TÜRMOB'un sürdürülebilirliğe odaklı Stratejik Planını yayımlayacaklarını bildirerek sunumunu tamamladı.

Prof. Dr. Fevzi Serkan ÖZDEMİR "Sürdürülebilirlik Standartları ve Sürdürülebilirlik Denetimi" konulu sunumunu uzaktan çevrimiçi olarak gerçekleştirdi. Sunumunda finansal olmayan raporlamadan, sürdürülebilirlikle ilgili finansal bilgilerin açıklanması direktifinin getirdiklerinden, sürdürülebilirlik kavramının detaylı tanımından ve yeşil ürünlerin örneklemelerinden ve mutlak sürdürülebilirliğin neden mümkün olamayacağından bahsetti. Pratikte bir durum analizi değerlendirmesi yaptıktan sonra sürdürülebilirlik dönüşümü ve standardizasyonun hızlanması için yapılması gerekenlerden bahsederek sunumunu tamamladı.

Sayın Gülşah GÜNAY "Sürdürülebilirlik Standartları ve Türkiye Uygulamaları" konulu sunumuna AB düzenlemeleri ve Türkiye düzenlemelerini karşılaştırarak başladı. AB'de uygulanan AB yeşil taksonomi, CSRD/ESRS, FIT FOR 55, ETS, SKDM, AB Yeşil Mutabakatından ve bu uygulamaların Türkiye'deki karşılıkları olan TR Yeşil Taksonomi, TSRS, TR ETS, Yeşil Mutabakat Eylem Planı hakkında bilgiler verdi. Kapasite Geliştirme Programında farkındalık ve iş birliği, eğitim müfredatı ve akreditasyon, yeşil yaka yetkinlik programından güvence ve gözetim sistemlerinden ve dijitalleşmeden bahsederek sunumunu tamamladı.

Sayın Ender Şanal IŞIK 'Sürdürülebilirlik Raporlamasının Sayıştay Denetimine Etkisi' konulu sunumunda Sayıştay denetiminin sürdürülebilirlik denetimiyle bağlantısından, sürdürülebilirlik raporlamasındaki trendlerden ve bu raporlamaya Sayıştay'ın olası etkileri ile ilgili değerlendirmelerde bulundu.

Sunumların ardından soru cevap bölümüne geçilerek ilk oturum tamamlandı.

İkinci Oturum: Büyük Veri Analitiği ve Denetim

Etkinlik programı kapsamında öğleden sonraki oturumda ise "Büyük Veri Analitiği ve Denetim" konusu ele alındı. Kişisel Verileri Koruma Kurumu Başkanı Prof. Dr. Faruk BİLİR'in oturum başkanlığında gerçekleştirilen oturumda, Boğaziçi Üniversitesi Veri Bilimi ve Yapay Zeka Enstitüsü Başkanı Prof. Dr. Şefik Şuayb ARSLAN tarafından "Büyük Verinin ve Algoritmaların Dönüştürücü Gücü", Gazi Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Şeref SAĞIROĞLU tarafından "Kamuda Yürütülen Büyük Veri Analitiği Projeleri ve Kamu Hizmetlerine Etkisi", TÜBİTAK BİLGEM Merkez Başkanı Dr. Ali GÖRÇİN tarafından "Büyük Veri Analitiğinin Küresel Rekabetteki Rolü ve Dünya Gündemindeki Yeri", Sayıştay Başkanlığı Veri Analizi Grup Başkanı Sayın Semih ZENCİRKIRAN tarafından "Büyük Veri Analitiğinin Denetimde Kullanılması ve Denetimin Etkinliğine Katkısı" konulu sunumlar gerçekleştirildi.

İlk sunumu gerçekleştiren Sayın ARSLAN, Sayıştayın 163. yılını kutlayarak başladığı sunumuna büyük veri ve temel kavramlarından hacim, hız, çeşitlilik, doğruluk, değer, erişilebilirlik kavramlarından hareketle büyük veri kaynaklarından örnekler verdi. Algoritmaların dönüştürücü gücü, makine öğrenimi, yapay zeka ve derin öğrenme gibi yeni teknolojilerin etkisi, çok modaliteli verilerin insan benzeri anlamlandırma ve iki ya da daha fazla

veri türünü birlikte işleme becerisi gibi konulara değinen ARSLAN, üretken yapay zekanın internete bağlanarak sürekli bilgisini tazeleyebilen, üretilenin doğruluğunu kontrol edebilen, düşünce zincirleri ile metodolojik yaklaşım sunan, muhakeme yapabilen ve karşı-olgusal düşünme gerçekleştirebilen özelliklerinden bahsetti. Algoritmaların zeka ile korelasyonunda verinin toplandığı ortamda (üç boyutlu dünya modeli) ve toplanma biçimine göre kalıp oluşturulabildiğinden ve bu kalıpların örtük önyargı şeklinde modelin kararlarına yansması riskine dikkat çekti ve aynı zamanda değer kattığı kişiselleştirilmiş sağlık, insan değerleri ile uyumlu yapı, kurallara ve denetim mekanizmalarına uygun çalışma, angarya ve tekrarlayan işlerden kurtulma ve sürdürülebilirliğe katkı gibi konularda hayati kolaylaştırıcı misyonunu vurguladı. Sunumunu 'veri, algoritmanın yakıtıdır' tespiti ile sonlandırdı.

İkinci konuşmacı Prof. Dr. Şeref SAĞIROĞLU sunumuna, büyük veri ve yapay zeka dünyasını daha etkili anlatmak amacıyla bazı kavramlara vurgu yaparak başladı. Kamuda BT denetimi, süreç bazlı denetim, risk bazlı denetim, katma değer odaklı denetim ve veri odaklı akıllı denetim ile ilgili aktarımlarından sonra iş süreçleri ile daha uyumlu denetimlerden, daha fazla veriyle çalışma, daha fazla değer katan, daha yetkin denetim faaliyeti, daha risk odaklı denetim yaklaşımlarının önemini vurguladı. Büyük dil modelleri ve üretken yapay zekanın kamu denetiminde çok güçlü fırsatlar ve yenilikler sunduğundan, elde edilecek değer ile saygınlık, karlılık ve hizmetlerin değerinin artırılabilceğinden, kamu memnuniyetinin artırılabilceğinden, risk analizinin daha etkili yapılabilceğinden, yeni yönetmeliklerin geliştirilmesine destek verilebileceğinden, kamuda her alanda yolsuzlukla mücadele edilebileceğinden, kurumların daha etkin değerlendirmeler yapıp kayıplarını azaltabileceğinden ve yeni denetim modellerine katkı sağlanabileceğinden söz ederek, bu çerçevede kamuda ve ülkemizde yürütülen büyük veri analizi projelerinden örnekler paylaştı. Sonuç olarak yapay zekayı stratejik bir alan olarak ele almak, yapay zeka okuryazarı olmanın, yapay zeka ve büyük veri analitiği çalışmalarını yapmanın, yapay zeka çağını anlamanın ve gereğini yapmanın öneminin altını çizerek sunumunu sonlandırdı.

Dr. Ali GÖRÇİN ise sunumunda, veri çağı ve küresel güç dengesi, büyük veri piyasası ve rekabet avantajı, büyük verinin dünya gündemindeki yeri ve politik boyutu, büyük verinin geleceğimiz üzerindeki etkileri ve Sayıştay uygulama alanları gibi konu başlıkları üzerinden görüş ve değerlendirmelerini

aktardı. Günümüz dünyasının en değerli kaynağının artık petrol yerine veri olduğunu, silah, doğal kaynak ve paranın eskiden çok önemli olduğunu ancak şimdi en değerli kaynağın veri ve teknoloji olduğunu ifade eden Sn. GÖRÇİN, büyük verinin stratejik avantajının pazarı öngörme ve müşteri davranışlarını anlamayı kolaylaştırmak olduğunu belirtti. Artık verilerle doğru ve hızlı karar almanın hem iş dünyasında hem de kamu yönetiminde rekabet avantajı sağladığını; bu avantajın tahminleme, kişiselleştirme, verimlilik artışı ve hızlı karar alma yoluyla sağlandığını vurguladı. Yapay zeka, büyük veri, kuantum bilgi işlem gibi gelişmelerin günlük hayatımızda daha fazla dijital sistemlere bağlanacağından, mahremiyet hususunun daha fazla tartışılacağından, iş dünyası ve mesleklerin dönüşeceğiinden, küresel güç dengelerinin değişeceğiinden ve günün sonunda veriyi toplayanın değil onu anlamlı şekilde analiz edebilen ülkeler ve şirketlerin kazanacağıının altını çizdi. Son olarak risk tabanlı denetim, otomatik uyum kontrolü, sahtecilik ve usulsüzlük tespiti performans denetimi ve karşılaştırma, şeffaflık ve kamuoyu bilgilendirmesi, zaman ve insan gücü tasarrufu gibi Sayıştay uygulamalarına değinerek sunumunu tamamladı.

Son konuşmacı Sayın Semih ZENCİRKIRAN sunumuna, küresel düzeyde üretilen veri miktarının ve veri odaklı çözümlerin yıllar itibarı ile hızla arttığını ifade ederek başladı. Sayıştayın Büyük Veri Analitiği Sitemini tanıtarak, Birleşik Veri Aktarım Sistemi uygulamalarından hareketle veri alınan kurumlardan, verinin niteliğinden, veri alınan sistemlerden ve alma yöntemlerini örnekleriyle aktardı. Büyük veri analitiğinin denetimde kullanılması sonucunda denetimin kalitesinde artış, kaynak kullanımında etkinlik, raporlama takvimine katkı, hızlılık ve anlık sonuç üretme gibi pozitif yansımalarından bahsederek veri analitiğinin gelecek perspektifi ve fırsatları hakkında değerlendirmelerde bulundu.

Sunumlardan sonra katılımcı soru ve değerlendirmelerinin alınması, soruların cevaplandırılması ve genel değerlendirme bölümü ile sempozyumun ikinci oturumu da sona erdi.